

Selvitys henkilöseurakuntakokeilun edellytyksistä Helsingin seurakuntayhtymässä

1. Johdanto

Helsingin seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston jäsen dosentti Timo Junkkaala jätti kirkkovaltuustolle 6.3.2019 päivätyn aloitteen, jossa hän esittää seuraavaa:

Esitän, että yhteinen kirkkoneuvosto valmistelee valtuustolle yhteisöseurakuntakokeilun, johon otetaan muutamia maahanmuuttajayhteisöjä ja muita Helsingissä toimivia jumalanpalvelusyhteisöjä (Junkkaala 2019, Liite 1).

Tätä selvitystä varten on kartoitettu kirkolliskokouksessa käytyä keskustelua parokiaaliperiaatteen uudistamisesta, sekä perehdytty kirkkohallituksen tekemiin selvityksiin henkilöseurakuntien perustamisen mahdollisuudesta. Kattava lähdeluettelo löytyy tämän raportin lopusta. Tekstissä ei syvennytä henkilö- tai parokiaaliseurakuntien teologisiin perusteisiin, vaan raportissa on pitäydytty käytännön tasolla.

Edustaja Junkkaala käytti aloitteessaan termiä yhteisöseurakunta. Tässä tekstissä käytetään yhteisöseurakunta -termin sijasta kirkon tulevaisuuskomitean suosimaa termiä henkilöseurakunta. Tämä siksi, ettei hallinnollisesti erilaista jumalanpalvelusyhteisöä sekoitettaisi yhteisöseurakuntaan. Lisäksi mainittakoon, että tekstissä esiintyy myös termi messuyhteisö, joka tässä asiakirjassa tarkoittaa samaa kuin jumalanpalvelusyhteisö. Parokiaaliperiaatteen mukaan muodostetuista seurakunnista käytetään tässä tekstissä termiä paikallisseurakunta.

Luvut 2 ja 3 ovat taustaselvitystä tähän asti henkilöseurakunnista käydyistä keskustelusta kirkolliskokouksessa. Luvuissa 3 ja 4 pohditaan, miten Timo Junkkaalan ehdottamaa kokeilua voitaisi toteuttaa käytännössä Helsingin seurakuntayhtymässä.

2. Haastettu parokiaalijärjestelmä

Kirkon organisaatio ja jäsenyys perustuvat nykyisellään ns. parokiaalijärjestelmään, eli sille periaatteelle, että kirkon jäsenen kotiseurakunta määräytyy hänen kotikuntansa mukaan. Nykyiseen kirkkolakiin periaate on kirjattu seuraavasti:

Kirkon jäsen on sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hänellä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka taikka väestökirjanpitokunta. (Kirkkolaki (1054/1993 3 luku § 2)

Parokiaalisen jaottelun mallilla on historiallinen tausta, sillä se perustuu pitäjäjakoon, jonka juuret ulottuvat esihistorialliselle aikakaudelle. Vuoden 1865 kunnallisasetuksen myötä seurakunnat erotettiin kunnista, kuitenkin erottamatta seurakuntien rajoja syntyneiden kuntien rajoista.

Seurakunnan rajojen sitominen kunnan alueeseen johtuu ennen kaikkea käytännöllisistä syistä, mutta sille on myös teologiset perustelunsa:

”Kristuksen kirkko on katolinen eli yhteinen ja yleinen. Tällä ymmärretään sitä, että kirkko julistaa kaikkialla totuuden koko täyteyttä ja sen julistus koskee kaikkia.” (Kirkkohallituksen selvitys, 2008-00438).

Parokiaalijärjestelmä liittyy läheisesti myös kansankirkko-ajatteluun, jossa pidetään tärkeänä sitä, että Suomen evankelisluterilainen kirkko on läsnä koko Suomessa ja jokaisen jäsenensä elämässä asui tämä sitten missä päin Suomea tahansa.

1990-luvulta lähtien on kirkossa kirkolliskokousta myöten käyty keskustelua siitä, pitäisikö parokiaalijärjestelmän ohella ottaa käyttöön myös ns. henkilöseurakuntia, joihin liittyminen olisi kirkon jäsenelle valinnaista ja asuinpaikkakunnasta riippumatonta. Mikään aloite ei ole tähännytkin koko parokiaalijärjestelmän alas ajamiseen, vaan sitä on pikemminkin pyritty muokkaamaan joustavammaksi. Aloitteissa on esitetty muun muassa sitä, että kirkon jäsen voisi muuttaessaan uudelle paikkakunnalle halutessaan säilyttää jäsenyytensä alkuperäisessä seurakunnassaan sillä perusteella, että jäsenyys olisi osa hänen identiteettiään. Lisäksi on toivottu, että seurakuntayhtymän sisällä muutettaessa seurakunnan jäsenyys ei muuttuisi esimerkiksi palvelutaloon muuttamisen seurauksena.

Kaikki tähän mennessä kirkolliskokouksessa parokiaalijärjestelmän uudistamiseen tähtäävät aloitteet ovat joko kaatuneet tai jätetty raukeamaan kirkolliskokouksen tai valiokunnissa tapahtuneen selvitystyön jälkeen.

Parokiaalisen periaatteen uudistamiseen tähtäävien aloitteiden kaatamisessa on vedottu seuraaviin tekijöihin:

1. Kirkon ykseys

- a. Henkilöseurakuntien pelätään luovan epätervettä kilpailua seurakuntien välille
- b. Henkilöseurakuntien pelätään lisäävän eripuraisuutta ja lahkojen syntymistä kirkossa, mikäli yksittäisen teologisen linjan kannattajien annetaan perustaa omia seurakuntiaan ja näin eriytyisivät valtakirkosta

2. Kirkollisverotus

- a. Kirkollisverotus on sidottu kuntaverotukseen. Seurakunnan riippumattomuus kuntarajoista aiheuttaisi verohallinnon tietojärjestelmässä tarkoituksettoman työläitä ja kalliita muutoksia. Muutos on kuitenkin verohallinnon näkökulmasta periaatteessa mahdollinen tältä osin.

3. Yhteisövero

- a. Verohallituksen 14.12.2010 antaman lausunnon mukaan yhteisöveron tilittäminen alueellisesti riippumattomalle seurakunnalle olisi nykyisäädöksiin mahdotonta.

4. Väestökirjanpito

- a. Väestörekisterikeskuksen 8.12.2010 päivätyssä lausunnossa todetaan, että parokiaalijärjestelmän uudistaminen johtaisi kaikissa tapauksissa siihen, että vastuu seurakuntatiedon ylläpidosta väestötietojärjestelmässä luovutettaisiin kokonaisuudessaan kirkolle.

5. Hautaustoimi

- a. Kuntarajoista riippumattomien henkilöseurakuntien perustaminen edellyttäisi muutoksia hautaustointia koskevaan lakiin.

Henkilöseurakunnista käytävissä keskustelussa on myös pidetty esillä seuraavia asioita:

- Henkilöseurakuntien perustaminen tuskin pysäyttäisi kirkon jäsenkatoa, mutta sillä voitaisiin sen sijaan vahvistaa kirkon jäsenyyttä.
- Jos nykyisin hyvin toimivia jumalanpalvelusyhteisöjä ruvettaisiin muuttamaan henkilöseurakunniksi, saattaisi sillä olla huono vaikutus jumalanpalvelusyhteisöön. Nykyinen jumalanpalvelusyhteisömalli antaa yhteisön johdolle hyvin joustavat mahdollisuudet toimia. Uudet seurakunnalliset rakenteet ja velvollisuudet saattaisivat pitkällä aikavälillä tuoda nykyisille jumalanpalvelusyhteisöille samoja vaikeuksia kuin mitä paikallisseurakunnilla nykyään on (suuri passiivinen enemmistö, pieni aktiivinen vähemmistö; suuret kulut; hidas päätöksenteko).
- Henkilöseurakuntamalli saattaisi luoda epätervettä kilpailua seurakuntien välille ja asettaisi seurakunnat eriarvoisiin asemiin. Tosin pieni kilpailu jäsenistä saattaisi myös piristää ja hyvällä tavalla haastaa seurakuntien työntekijöitä.
- Henkilöseurakuntien perustaminen lisäisi kuluja aikana, jolloin jo suuri osa Suomen seurakunnista on talousvaikeuksissa.

Näistä seikoista huolimatta kirkolliskokouksen asettama kirkon tulevaisuuskomitea suosittelee mietinnössään vuodelta 2016 seuraavaa:

Henkilöseurakuntien perustamisen mahdollisuudet sekä seurakuntayhtymien että itsenäisten seurakuntien sisällä tulee selvittää. Samoin on harkittava kokeilujen käynnistämistä yhdessä tai useammassa laajassa seurakuntayhtymässä, joka sijaitsee yhden kaupungin sisällä (Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö, 2016, s.77).

Tähän tulevaisuuskomitean kannanottoon perustuu tämän selvityksen johdannossa mainitun edustaja Timo Junkkaalan aloite henkilöseurakuntakokeilun aloittamisesta Helsingin seurakuntayhtymän yhteiselle kirkkovaltuustolle.

Nykyisten määräyksien mukaan alueellisesti riippumattomien henkilöseurakuntien perustaminen ei ole mahdollista erityisesti edellä mainittujen kohtien 2-5 vuoksi. Siksi kirkon tulevaisuuskomitean mietinnössä ehdotetaan harkitsemaan henkilöseurakuntakokeilun aloittamista paikallisseurakuntien ja sellaisten seurakuntayhtymien sisällä, jotka sijaitsevat yhden kunnan alueella. Tällöin hautaustoimi, kirkollisverotus ja väestökirjanpito eivät estä kokeilua, sillä ne hoidetaan jo nykyisin itsenäisen seurakunnan tai seurakuntayhtymän tasolla.

3. Mahdollisuutena henkilöseurakuntamalli

Henkilöseurakunnalla tarkoitetaan tässä selvityksessä sellaista seurakuntaa jonka jäsenyys ei määräydy asuinpaikan mukaan. Tällaiseen seurakuntaan voisi kuka tahansa Suomen evankelisluterilaisen kirkon jäsen liittyä.

Henkilöseurakuntia on kahdenlaisia:

Kieliperusteiset henkilöseurakunnat

Esimerkkejä kieliperusteisista henkilöseurakunnista ovat Suomen kontekstissa Porvoon hiippakunnan alainen saksalainen seurakunta ja Ruotsin kirkon alaisuudesta Porvoon hiippakunnan alaisuuteen siirtynyt Olaus Petri –seurakunta. Nämä seurakunnat ovat koko Suomen laajuisia ja niihin liitytään Suomen sisällä asuinpaikkakunnasta riippumatta. Kieliperusteiseen henkilöseurakuntaan liittyminen ei perustu valinnaisuuteen, vaan jäsenen väestötietojärjestelmästä ilmi käyvään äidinkieleen. Olaus Petri –seurakuntaan liittyvällä henkilöllä on oltava suhde Ruotsin kirkkoon tai Ruotsiin.

Toimintaperusteiset henkilöseurakunnat

Tällä tarkoitetaan henkilöseurakuntia, jotka perustuvat tietynlaisen seurakunnallisen toiminnan tai teologian ympärille. Näitä ei ole Suomessa toistaiseksi voitu perustaa. Toimintaperusteisten henkilöseurakuntien virkaa toimittavat tällä hetkellä monet eri jumalanpalvelusyhteisöt eri puolilla Suomea. Tästä esimerkkeinä Helsingin Agricola-messu, Kotiryhmäverkosto ry ja eri herätysliikkeiden järjestämät messut.

Jumalanpalvelusyhteisöt toimivat käytännössä monen kirkon jäsenen tosiasiallisena seurakuntana, vaikka jäsen onkin kirjoilla omassa kotiseurakunnassaan.

Jumalanpalvelusyhteisöt toimivat monessa mielessä seurakuntamaisesti, vaikkei niillä olekaan seurakunnan statusta ja sen myötä tulevia velvollisuuksia, rakenteita ja oikeuksia.

Piispainkokouksen asettama työryhmä on selvityksessään vuodelta 2016 kannustanut seurakuntia ja seurakuntayhtymiä yhteistyöhön jumalanpalvelusyhteisöjen kanssa (Selvitys jumalanpalvelusyhteisöistä, 2016, s.28-29).

Henkilöseurakuntien perustamisen puolesta puhuneet keskustelunavaukset ovat perustelleet alueellisesti riippumattomien henkilöseurakuntien tarvetta eri tavoin. Osa seuraavassa luetelluissa perusteista pätevät vain toimintaperusteisiin henkilöseurakuntiin, kun taas toiset pätevät myös kieliperusteisiin seurakuntiin:

1. Vastaus kirkon muuttuneeseen toimintaympäristöön

- a. Suomen kirkon jäsenien vähentyessä tulee tulevaisuudessa eteen tilanne, jossa puhe koko kansan kirkosta ei ole enää tarkoituksenmukaista tai edes oikeutettua. Kirkon tulee muuttuvassa tilanteessa etsiä uusia keinoja järjestää hallintonsa siten, että se palvelee jäseniään parhaalla mahdollisella

tavalla. On ehdotettu, että yhteisöllisyys ja sitä kautta myös henkilöseurakunnat voisivat olla yksi ratkaisu tähän muuttuvaan tilanteeseen.

2. Yhteisöjen jatkuvuuden ja itsenäisyyden turvaaminen

- a. Kunkin seurakunnan kirkkoherralla on velvollisuus valvoa seurakunnassaan tapahtuvaa hengellistä toimintaa. Kun kirkkoherra vaihtuu seurakunnassa, jonka alueella on jumalanpalvelusyhteisöjä, joudutaan yhteistyö näiden välillä sopimaan uudelleen. Jumalanpalvelusyhteisöjen seurakunnallistaminen turvaisi näiden itsenäisyyden ja toiminnan jatkumisen. Tällä hetkellä jumalanpalvelusyhteisöt ovat yksittäisten kirkkoherrojen yhteistyöhalun varassa.
- b. Henkilöseurakuntamalli antaisi jumalanpalvelusyhteisöille mahdollisuuden päättää yhä suuremmasta osasta omia asioitaan kuten esimerkiksi kiinteistöistään.

3. Seurakuntalaisten identiteetin tukeminen

- a. Henkilöseurakuntamalli mahdollistaisi sen, että seurakuntalainen voisi kuulua siihen seurakuntaan, jonka hän kokee omaksi hengelliseksi kodikseen, vaikka tämä yhteisö sijaitsisikin eri paikkakunnalla kuin missä hän asuu. Monille oma seurakunta on tärkeä osa identiteettiä ja kyseiseen seurakuntaan kuulumisen mahdollistaisi myös sen, että seurakuntalainen voisi osoittaa kirkollisveronsa juuri tälle yhteisölle.
- b. Maahanmuuttajaseurakuntien mahdollistuminen voisi tuoda kirkon yhteyteen sellaiset etniset ryhmät, jotka tähän mennessä eivät ole kokeneet Suomen kirkon jumalanpalveluksia omikseen.

4. Hajaannuksen ehkäiseminen

- a. Henkilöseurakuntamalli saattaa edistää kirkon ykseyttä, vaikka myös päinvastaista on esitetty. Kirkko koetaan tällä hetkellä ahtaaksi konservatiivisissa herätysliikkeissä. Henkilöseurakuntamalli antaisi herätysliikkeille mahdollisuuden perustaa omia seurakuntia ja pitäisi ne tällä tavoin kirkon yhteydessä, joka on kaikkien osapuolien etujen mukaista.

5. Diakoniatyön turvaaminen

- a. Messuyhteisöjen vaarana on diakoniatyön ja muun yhteiskunnallisen työn vähäisyys. Henkilöseurakuntamalli takaisi sen, että jokaisessa seurakunnassa tehtäisiin työtä vähempiosaisten hyväksi.

6. Demokraattisuuden turvaaminen

- a. Kirkon sisällä on useita jumalanpalvelusyhteisöjä, joissa on alituisena vaarana epädemokraattisuus ja läpinäkymättömyys. Yhteisöjen järjestäytyminen seurakunniksi virallistaisi päätöksenteon näissä yhteisöissä ja edistäisi seurakuntalaisten mahdollisuutta vaikuttaa yhteisönsä päätöksentekoon.

7. Muissakin pohjoismaisissa luterilaisissa kirkoissa on henkilöseurakuntia

- a. Tanskan kirkossa on jo 1800-luvulta asti ollut mahdollisuus perustaa henkilöseurakuntia (valg- og frimenighder), jotka ovat muodollisesti osa Tanskan kansankirkkoa (Den danske folkekirken), mutta jotka ovat hallinnollisesti ja taloudellisesti siitä lähes riippumattomia.

- b. Norjan kirkossa (Den norske kirken) muutettiin vuonna 2005 kirkkolakia siten, että se mahdollisti henkilöseurakuntakokeilun. Norjassa on tällä hetkellä yksi kokeiluun osallistuva henkilöseurakunta.

Lisäksi kirkon tulevaisuuskomitean mietinnössä todetaan seuraavaa:

Henkilöseurakuntien hyväksyminen voisi synnyttää muutamia profiililtaan erilaisia seurakuntia, jotka tarjoaisivat hengellisen kodin niille, joiden on ollut hankalaa juurtua tai identifioitua paikallisseurakuntaan. Erityisesti tämä koskee maahanmuuttajia, joiden osuus Suomen väestöstä kasvaa jatkuvasti, ennen muuta suurissa kaupungeissa. Maahanmuuttajien tavoittaminen on tulevaisuuden kannalta yhä tärkeämpi tehtävä kirkolle. Eurooppalaisten suurkaupunkien elinvoimaisimmat seurakunnat ovat usein niitä, jotka ovat parhaiten onnistuneet maahanmuuttajien tavoittamisessa. (Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö, 2016, s. 76)

4. Edellytykset perustaa uusi kieliperusteinen seurakunta

Edustaja Timo Junkkaala esittää aloitteessaan yhteiselle kirkkovaltuustolle, että henkilöseurakuntakokeiluun otetaan ”muutamia maahanmuuttajayhteisöjä ja muita Helsingissä toimivia jumalanpalvelusyhteisöjä”. Epäselväksi jää tarkoittaako Junkkaala maahanmuuttajayhteisöllä kieliperusteista seurakuntakokeilua maahanmuuttajille (esim. englanninkielinen seurakunta) vai toiminnallisperusteista seurakuntaa.

Kieliperusteisia henkilöseurakuntia on Suomessa jo kaksi. Kieliperusteista seurakuntamallia ei siis tarvitsisi kokeilla, vaan sellainen voitaisiin jo nykyisellään toteuttaa Helsingin seurakuntayhtymään seuraamalla saksalaisen seurakunnan tai Olaus Petri – seurakunnan mallia.

Mikäli uusi kieliperusteinen seurakunta päätettäisiin perustaa Helsingin seurakuntayhtymään ei se sanan varsinaisessa merkityksessä olisi henkilöseurakunta, sillä sen jäsenyyden edellytyksenä olisi asuinpaikka Helsingissä.

Koska kieliperusteinen seurakunta olisi tosiasiallisesti Helsingin seurakuntayhtymän alueellisia rajoja seuraava parokiaaliseurakunta, sen muodostamisessa noudatettaisiin samoja periaatteista kuin minkä tahansa muun uuden seurakunnan perustamisessa.

Seuraavassa on alustavasti eritelty kieliperusteisen seurakunnan perustamisen edellytyksiä. Ennen perustamisprosessin aloittamista olisi kieliperusteisen seurakunnan viralliset edellytykset tutkittava Helsingin seurakuntayhtymässä, kirkkohallituksessa ja asianomaisessa tuomiokapitulissa (Porvoo tai Helsinki), kuten todetaan seuraavassa lainauksessa:

Henkilöseurakuntien perustaminen edellyttää seurakuntayhtymän tai seurakunnan tahtoa ja päätöstä. Päätöksellä tulee olla myös hiippakunnan tuomiokapitulin hyväksyntä, sillä henkilöseurakunnat ovat muiden seurakuntien tavoin piispallisen kaitsennan alaisia (Kirkon tulevaisuusvaliokunnan mietintö, 2016, s.77).

Nykytilanne

Helsingin seurakuntayhtymän yhteisen seurakuntatyön yhteydessä toimii tällä hetkellä useampi vieraskielinen jumalanpalvelusyhteisö. Näitä ovat Matteuksen kirkolla kokoontuvat englanninkielinen ja venäjänkielinen messuyhteisö, Alppilan kirkossa kokoontuvat vironkielinen ja kiinalainen jumalanpalvelusyhteisö sekä arabiankieliset messut Myllypuron kirkolla. Kaikissa näissä jumalanpalvelusyhteisöissä toiminta on vireää. Jumalanpalvelusyhteisöjen lisäksi vieraskielistä työtä tehdään myös eri paikallisseurakunnissa.

Luonnollista olisi, että mikäli kieliperusteinen seurakunta halutaan perustaa, olisi lähtökohtaisesti selvitettävä edellä mainittujen vieraskielisten yhteisöjen halukkuutta tähän, sen sijaan että lähdetäisiin luomaan uutta seurakuntaa tyhjästä. Ei ole itsestään selvää, että kiinnostusta itsenäisten seurakuntien perustamiseen on, sillä jumalanpalvelusyhteisöt saatetaan jo nyt kokea toimiviksi ja tarkoituksenmukaisiksi. Korkeamman järjestäytymisen asteen saatetaan kokea hankaloittavan tällä hetkellä joustavaa ja nopeaa päätöksentekoa.

Lisäksi on otettava huomioon, että vieraskielisissä messuyhteisöissä toimii tällä hetkellä joitakin sellaisia työntekijöitä, jotka olisivat koulutuksensa kannalta epäpäteviä toimimaan itsenäisessä seurakunnassa, eivätkä jumalanpalvelusyhteisöt halua menettää näiden arvokkaina pitämiään henkilöiden työpanosta.

Olisi myös selvitettävä vieraskielisten messuyhteisöjen kanssa sitä, olisiko tarkoituksenmukaista perustaa yksi tai useampi yksikielinen seurakunta vai yksi kustannustehokkaampi kansainvälinen seurakunta, jossa olisi mukana useampi nykyinen jumalanpalvelusyhteisö. Kaikille kieliryhmille ei ole niiden koon puolesta mahdollista perustaa omaa seurakuntaa, sillä pienen kieliryhmän jäsenten maksama kirkollisvero ei pystyisi kannattelemaan seurakuntaa taloudellisesti ja vaatisi kohtuuttoman suuria ulkopuolisia avustuksia.

Seuraavassa on eritelty eri kieliryhmien suuruuksia Helsingin kaupungissa ja Helsingin seurakuntayhtymässä:

Kieli	Aukkaita Helsingin kaupungissa	Jäseniä Helsingin seurakuntayhtymässä
Venäjä	18 506	1180
Englanti	6 726	536
Viro	11 100	541
Kiina	3 671	156
Arabia	7 465	56
Muu	54 424	950

(Lähde: HSRKY, keskusrekisterin raportti, 30.1.2020)

Kieliryhmien kokoa tarkastellessa on otettava huomioon, että kohdassa ”muut” mainitut kielet olisi luonnollista sisällyttää suurempien kielten yhteyteen kulttuurisin perustein. Esimerkiksi englanninkieliseen ryhmään voitaisiin luonnollisesti laskea myös monet afrikkalaiset kielet kuten lingala (37 jäsentä HSRKY:ssä), suahili (20) ja igbo (8), sillä näiden kielten puhujat osaavat useimmiten myös hyvin englantia. Kieliperusteista seurakuntaa perustuttaessa olisi erikseen sovittava mitkä lukumäärällisesti pienemmät kieliryhmät sisällytettäisiin pääkielen perusteella muodostettavaan seurakuntaan.

Ylläolevan taulukon perusteella on selvää, että saattaisi olla taloudellisesti haastavaa, muttei mahdotonta, perustaa kieliperusteista seurakuntaa vain yhtä kieliryhmää varten. Taulukkoa tarkastellessa on kuitenkin otettava myös huomioon, että monet vieraskielisten jumalanpalvelusyhteisöjen jäsenet eivät tällä hetkellä ole Suomen ev. lut. kirkon jäseniä. Mikäli vieraskielisiä henkilöseurakuntia perustettaisiin, kynnys liittyä kirkkoon madaltuisi näiden kieliryhmien edustajilla.

Vertailun vuoksi mainittakoon, että Olaus Petri -seurakunnalla oli 833 jäsentä joulukuussa 2019 ja saksalaisella seurakunnalla samaan aikaan 2517 jäsentä. Suomen pienimmällä seurakunnalla (Brändö-Kumlinge) oli 570 jäsentä (Kirkon tilastot, viitattu 4.2.2020).

Perustettavan seurakunnan henkilöstö ja tilat

Kirkkojärjestyksen mukaan ”Seurakunnassa tulee olla [vähintään] kirkkoherran, kanttorin ja diakonian virka.” (KJ 6. luku 1 §). Kanttorin ja diakonin virka voi tietyin ehdoin olla osa-aikainen tai määräaikainen tai jättää täyttämättä.

Helsingin seurakuntayhtymä on jo nyt palkannut työntekijöitä palvelemaan eri kieliryhmiin kuuluvia maahanmuuttajia. Tällä hetkellä nämä työntekijät ovat yhteisen seurakuntatyön alaisuudessa, mutta siirtyisivät luonnollisesti soveltuvien osin kieliperusteisiin henkilöseurakuntiin, mikäli sellaisia perustettaisiin. Kieliperusteisen seurakunnan perustaminen saattaisi myös vapauttaa paikallisseurakuntien resursseja muuhun työhön, kun maahanmuuttajien palvelemista voitaisiin ainakin osittain keskittää uusille kieliperusteisille seurakunnille.

Helsingin seurakuntien yhteisen seurakuntatyön vieraskielisiltä työntekijöiltä tulisi selvittää perustettavien henkilöseurakuntien työntekijätarve.

Vertailun vuoksi mainittakoon, että Olaus Petri –seurakunnalla on henkilöstönään kirkkoherra, kanttori, lapsi- ja nuorisotyöntekijä, taloussihteeri ja vahtimestari. Saksalaisella seurakunnalla on kaksi pappia, kaksi sihteeriä, vahtimestari, kanttori, diakoni ja kappelityöntekijä (deutshegemeinde 4.2.2020, olauspetri 4.2.2020).

Mikäli Helsinkiin perustettaisiin uusi kieliperusteinen seurakunta olisi sille myös löydettävä tilat, joita se voisi käyttää. Vieraskielisten jumalanpalvelusyhteisöjen tilat eivät välttämättä soveltuisi nykyisenlaisina varsinaisen seurakunnan tarpeisiin, mikäli henkilöstön kokoa olisi tarpeen kasvattaa. Jokaisella Suomen evankelisluterilaisen kirkon seurakunnalla on oltava käytössään kirkkorakennus. Kirkkorakennus voitaisiin luonnollisesti jakaa toisen seurakunnan kanssa.

Seurakuntaan kuuluminen

Helsingin seurakuntayhtymään kuuluvan kirkon jäsenen voisi olla mahdollista liittyä kieliperusteiseen seurakuntaan riippumatta siitä, minkä paikallisseurakunnan alueella hän asuisi. Kirkon jäsenen on mahdollista olla vain yhden seurakunnan jäsen, joten kieliperusteiseen seurakuntaan liittyminen tapahtuisi paikallisseurakuntien kustannuksella ja näkyisi muuttopiikkinä ja kirkollisverotulojen laskuna erityisesti niissä seurakunnissa joiden alueella on paljon sen kielen edustajia, jotka liitettäisiin uuteen kieliperusteiseen seurakuntaan. Paikallisseurakuntia olisi kuultava siitä, miten uuden kieliperusteisen seurakunnan perustaminen vaikuttaisi heidän toimintaedellytyksiinsä.

Lyhyellä aikavälillä kirkkoon kuuluvuudessa ei luultavasti näkyisi uuden seurakunnan perustamisen vuoksi eroja. Maahanmuuton kasvun ja maahanmuuttajien parissa olevan keskimääräistä suuremman syntyvyyden kautta pitemmällä aikavälillä uuden kieliperusteisen seurakunnan perustaminen olisi kuitenkin järkevää. Todennäköistä on myös, että omankielisen seurakunnan perustaminen houkuttelisi sellaiset aktiivisseurakuntalaiset liittymään Suomen kirkkoon, jotka toistaiseksi ovat vielä olleet kirjoilla kotimaansa seurakunnassa.

Uuteen kieliperusteiseen seurakuntaan liitettäisiin automaattisesti kyseenomaista kieltä puhuvat Helsingin seurakuntayhtymän jäsenet. Olisi myös suositeltavaa lähettää kaikille uuteen seurakuntaan liitettävälle kirje, jossa heille ilmoitetaan liittymisestä ja mahdollisuudesta pysyä kirjoilla nykyisessä seurakunnassaan, mikäli heillä olisi siihen painava syy kuten esimerkiksi luottamustehtävän hoito vanhassa kotiseurakunnassaan.

Muuta selvittävää

Kieliperusteista seurakuntaa perustaessa olisi toimittava samaan tapaan kuin tavallistakin seurakuntaa perustettaessa. Lisäksi olisi päätettävä mihin hiippakuntaan perustettava seurakunta liittyy. Perinteisesti muun kuin suomenkieliset seurakunnat ovat kuuluneet ruotsinkieliseen Porvoon hiippakuntaan, jolla on pitkä kokemus vähemmistöseurakuntien luotsaamisesta. Hiippakuntaan kuulumisesta päättää kirkkohallitus. (KL luku 3 pykälä 6).

Uuden kieliperusteisen seurakunnan perustamisen taloudelliset edellytykset olisi selvittävä perusteellisesti. Olisi kartoitettava paljonko ulkopuolista tukea seurakunnalle pitäisi maksaa kirkollisverotulojen lisäksi.

5. Edellytykset aloittaa toimintaperusteinen henkilöseurakuntakokeilu

Helsingin seurakuntayhtymän alueella toimii useampi evankelisluterilaiseen kirkkoon kuuluva jumalanpalvelusyhteisö, joiden kanssa paikallisseurakunnat tekevät yhteistyötä. Esimerkkejä näistä on mainittu luvussa 3. Mikäli henkilöseurakuntakokeiluun ryhdytään, olisi selvitettävä millä näistä jumalanpalvelusyhteisöistä olisi kiinnostusta osallistua kokeiluun. Kuten mainittiin luvussa 2, eivät kaikki jumalanpalvelusyhteisöt välttämättä halua muodostaa henkilöseurakuntaa, sillä seurakunnalliset rakenteet ja velvoitteet saatettaisiin kokea raskaiksi ja seurakuntalaisia passivoiviksi. Kokeilun onnistumisen kannalta olisi välttämätöntä, että kokeiluun osallistuminen olisi vapaaehtoista jumalanpalvelusyhteisöille.

Kuten tässä selvityksessä on käynyt ilmi, virallista alueellisesti täysin riippumatonta henkilöseurakuntaa ei vielä ole mahdollista perustaa. Siksi henkilöseurakuntakokeiluun ryhdyttäessä olisi turvaututtava kompromissiratkaisuun, jossa muodostettaisiin epävirallinen henkilöseurakunta, jolla ei olisi kaikkia paikallisseurakunnan oikeuksia ja velvollisuuksia. Tällaista seurakuntaa perustettaessa olisi sovittava erikseen millaiset rakenteet, velvollisuudet ja oikeudet seurakunnalla olisi. Tulevaisuuskomitea toteaa kannanotossaan, että:

Henkilöseurakuntia koskevat samat hallinnolliset periaatteet kuin mitä tahansa seurakuntia, ja niiden taloudesta päätetään yhtymätasolla samaan tapaan kuin muidenkin yhtymäseurakuntien taloudesta. Itsenäisen seurakunnan sisälle muodostuvan henkilöseurakunnan osalta päätöksentekomalli tulee harkita erikseen. (Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö, 2016, s. 77)

Mikäli kokeiluun osallistuisi useampi jumalanpalvelusyhteisö, olisi myös suotavaa, että kaikkia koskisi samat säännöt.

Koska kyseessä olisi kokeilu, olisi lisäksi sovittava, kuinka moneksi vuodeksi kokeilu tehtäisiin. Tulevaisuuskomitean mietinnössä todetaan myös, että:

Mikäli henkilöseurakunta lakkauttaa toimintansa tai kokeilu lopetetaan, henkilöseurakuntien jäsenet palaavat automaattisesti parokiaaliseurakuntien jäseniksi. Vastaavassa tilanteessa henkilöseurakunnan käytössä ollut omaisuus palautuu tai siirtyy seurakuntayhtymälle tai seurakunnalle (Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö, 2016, s. 77)

Kokeiluun osallistuvaa henkilöseurakuntaa koskisi soveltuvin osin luvussa 4 mainitut henkilöstöä ja tiloja koskevat kohdat

6. Lähdeluettelo

Suomen ev.lut kirkko: Jäsentilastot, www.kirkontilastot.fi Viitattu 4.2.2020

Suomen saksalainen seurakunta, www.deuthegemeinde.fi/gemeindedienste Viitattu 4.2.2020

Olaus Petri –församlingen, <https://www.olauspetri.fi/kontakt> Viitattu 4.2.2020 Kirkkolaki

26.11.1993/1054 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>

Kirkkojärjestys 8.11.1991/1055 v. 1993 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>

Edustaja-aloite 4/14, Henkilöseurakuntien mahdollistaminen uudessa seurakuntarakenteissa (2014-00272)

<http://kappeli.evl.fi/kkoweb.nsf/8055b7c73c38f56dc22571540045bfe2/f16263510519193bc2257caf0039d4a7?OpenDocument>

Kirkkohallituksen esitys 2012, Seurakuntarakenteiden kehittämisen päälinjat liite

1: [http://kappeli.evl.fi/kkoweb.nsf/8055b7c73c38f56dc22571540045bfe2/c2403a5d681929e7c2257aa2004a5a44/\\$FILE/KKHE-11-12-liite%20seurakuntarakenteiden%20kehitt%C3%A4minen.pdf](http://kappeli.evl.fi/kkoweb.nsf/8055b7c73c38f56dc22571540045bfe2/c2403a5d681929e7c2257aa2004a5a44/$FILE/KKHE-11-12-liite%20seurakuntarakenteiden%20kehitt%C3%A4minen.pdf)

Kirkkohallituksen esitys 2011, Parokiaalijärjestelmän kehittäminen: kirkkohallituksen selvitys kirkolliskokoukselle:

<http://kappeli.evl.fi/kkoweb.nsf/8055b7c73c38f56dc22571540045bfe2/6f8a958daf8bbd70c225787f00321228>

Hallintovaliokunnan mietintö 1/2014 edustaja-aloitteesta 4/2014, Henkilöseurakuntien mahdollistaminen uudessa seurakuntarakenteessa:

<http://kappeli.evl.fi/kkoweb.nsf/c7f32a5129224528c2256dba002d78f0/58438450edf86c10c2257d6a00407cb5?OpenDocument>

Hallintovaliokunnan mietintö 2/2011 kirkkohallituksen esityksestä 1/2011, Parokiaalijärjestelmän kehittäminen:

<http://kappeli.evl.fi/kkoweb.nsf/c7f32a5129224528c2256dba002d78f0/6fa41c78228b89ebc225788700379533?OpenDocument>

Hallintovaliokunnan mietintö 1/2010 edustaja-aloitteesta 8/2008 (2008-00438):

<http://kappeli.evl.fi/kkoweb.nsf/c7f32a5129224528c2256dba002d78f0/7596a79a22d108fdc22577140035c8d9?OpenDocument>

Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö 2016:

[http://kappeli.evl.fi/kkoweb.nsf/c7f32a5129224528c2256dba002d78f0/e3cb4b616646125ec2258050002951a4/\\$FILE/Kirkon%20tulevaisuuskomitea_Mietintö.pdf](http://kappeli.evl.fi/kkoweb.nsf/c7f32a5129224528c2256dba002d78f0/e3cb4b616646125ec2258050002951a4/$FILE/Kirkon%20tulevaisuuskomitea_Mietintö.pdf)

Piispainkokouksen selvitys jumalanpalvelusyhteisöistä 2016:

<https://evl.fi/documents/1327140/32925062/Selvitys+jumalanpalvelusyhteisöistä+2016/43b9d61b-81d4-37cb-3922-9e8e3ab7c3ee>

7. Liitteet

Liite 1

Timo Junkkaalan aloite sivu 1/2:

HELSINGIN SEURAKUNTAYHTYMÄ HELSINGFORS KIRKOLIGA SAMFÄLLIGHET	
SAAP ANKOM	11, 3 2019
No Nr	13/2019
Tehtäväluokka	00.00.04
Uppgiftsklass	

Aloite Helsingin yhteiselle kirkkovaltuustolle

Esitän, että kirkkovaltuusto antaa yhteiselle kirkkoneuvostolle tehtäväksi valmistella ns. yhteisöseurakuntakokeilun.

Perustelut:

Kirkon tulevaisuuskomitea esitti vuonna 2016, että suurissa kaupungeissa kokeiltaisiin ns. henkilöseurakuntia. Tässä aloitteessa tarkoitetaan yhteisöseurakunnalla samaa kuin mistä komitea käytti nimitystä henkilöseurakunta. Mielestäni yhteisöseurakunta vastaa paremmin ehdotuksen sisältöä.

Yhteisöseurakunnan jäsenyys ei määräydy asuinpaikan mukaan, vaan siihen liitytään oman kiinnostuksen mukaan.

Tulevaisuuskomitea puhui toimintakulttuurin muutoksesta samaan tapaan kuin siitä on viime vuosina puhuttu Helsingin seurakuntayhtymässä. Olennaista siinä on seurakuntalaisten kirkollisen identiteetin vahvistaminen, työnteon joustavoittaminen ja tilan tekeminen seurakuntalaisten omalle toiminnalle.

Ensimmäisessä kannanotossaan tulevaisuuskomitea totesi, että uudistuksen keskeinen päämäärä on siirtyä työntekijäkeskeisyydestä ja virkamiesmäisestä ajattelutavasta seurakuntalaisten roolia korostavaan ajatteluun. Seurakuntalaiset eivät ole seurakunnan toiminnan kohde vaan he muodostavat seurakunnan ja ovat sen täysivaltaisia jäseniä.

Yhtenä konkreettisena toimenpiteenä tässä toimintakulttuurin muutoksessa komitea ehdotti, että seurakunnat pyrkisivät kehittämään ja tukemaan sisällään toimivia jumalanpalvelusyhteisöjä. Tämän katsottiin olevan hyvä tie yhteisöllisyyden rakentamisessa ja seurakunnan jäsenyyden vahvistamisessa. Tältä pohjalta nousi ehdotus henkilöseurakuntakokeiluista. Komitea viittasi hyviin kokemuksiin muissa maissa.

Henkilöseurakunnat voisivat komitean mukaan synnyttää profiililtaan erilaisia seurakuntia, jotka voisivat tarjota hengellisen kodin niillekin, joiden on ollut hankala juurtua tai identifioitua paikallisseurakuntaan. Erityisesti tämän katsottiin tarjoavan mahdollisuuden maahanmuuttajille.

Kuten tunnettua, maahanmuuttajat kokoontuvat mieluummin omiin yhteisöihinsä kuin tulevat suomen- tai ruotsinkielisiin paikallisseurakuntiin. Monet maahanmuuttajayhteisöt ovat tunnustustenvälisiä, mikä voi aiheuttaa ongelmia suhteessa sitoutumisessa luterilaiseen kirkkoon. Vaikka avara ekumeenisuus on hyvä tavoite ja kirkkomme voimme rikastua myös muista tunnustuskunnista tulevien vaikutteiden kautta, kokeiluun lieneekin syytä ottaa sellaisia yhteisöjä, joissa toimii luterilainen pappi ja joissa liittyminen luterilaiseen kirkkoon on luontevaa.

Helsingissä on useita muita aktiivisia kristillisiä yhteisöjä, jotka kokoavat paljon myös nuoria aikuisia ja perheitä – juuri niitä, joiden tavoittaminen on usein paikallisseurakunnilla vaikeaa. Jotkut näistä yhteisöistä ovat muodostuneet niihin kokoontuneille varsinaisiksi jumalanpalvelusyhteisöiksi.

Piispainkokous antoi 5.9.2017 suosituksen seurakunnissa toimivista jumalanpalvelusyhteisöistä. Siinä kannustetaan seurakuntia kehittämään jumalanpalveluselämää yhteisölliseksi, osallistavaksi, kieleltään eläväksi ja vieraanvaraiseksi. Selvityksen mukaan herätysliikkeet, järjestöt ja muut jumalanpalvelusyhteisöt voivat myötävaikuttaa seurakunnan hengellisen elämän rikastuttamiseksi. Yhteisöseurakuntakokeilu voisi osaltaan vastata myös näihin piispainkokouksen suosituksen tavoitteisiin.

Timo Junkkaalan aloite sivu 2/2:

Esitän, että yhteinen kirkkoneuvosto valmistelee valtuustolle yhteisöseurakuntakokeilun, johon otetaan muutamia maahanmuuttajayhteisöjä ja muita Helsingissä toimivia jumalanpalvelusyhteisöjä.

Helsingissä 6.3.2019

Timo Junkkaala

Liite 2

Helsingin seurakuntayhtymän keskusrekisterin tilastoraportti. 30.1.2020 sivu 1/2.

Tehnyt: Aki Niemi, tilastoasiantuntija

(Poistettu salassa pidettävää tietoa julkaisua varten
Kristian Willis 5.2.2020)

Tietojen lähde:

Kirjuri/Raporttipalvelu: **Äidinkieli-raportti**, otettu 30.1.2020, valittuina kaikki Helsingin seurakunnat ja kaikki äidinkielet

Jäseniä yhteensä: 333555

Äidinkielet on jaoteltu tässä koosteessa kolmeen ryhmään:

Ryhmä 1 = Ne kielet, jotka **on eritelty** omaksi luokkanaan Helsingin asukkaiden äidinkielistä 1.1.2019 (ks. Helsingin tilastollinen vuosikirja 2019, Taulukko 2.6) ja joiden puhujille suunnattua **toimintaa ei ole** Helsingin seurakunnissa tällä hetkellä.

Ryhmä 2 = Ne kielet, joita **ei ole eritelty** omaksi luokkanaan Helsingin asukkaiden äidinkielistä 1.1.2019 (ks. Helsingin tilastollinen vuosikirja 2019, Taulukko 2.6) ja joiden puhujille suunnattua **toimintaa ei ole** Helsingin seurakunnissa tällä hetkellä.

Ryhmä 3 = Ne kielet, jotka **on eritelty** omaksi luokkanaan Helsingin asukkaiden äidinkielistä 1.1.2019 (ks. Helsingin tilastollinen vuosikirja 2019, Taulukko 2.6) ja joiden puhujille suunnattua **toimintaa on** jollain tavalla Helsingin seurakunnissa.

	Jäseniä
Ryhmä 1	910
englanti	536
espanja	110
ranska	81
thai	47
portugali	37
vietnam	28
italia	23
tagalog, pilipino	17
puola	13
urdu	13
muut	5

**Helsingin seurakuntayhtymän
keskusrekisterin tilastoraportti.
30.1.2020 sivu 2/2.**

	Jäseniä
Ryhmä 2	664743
Ei tiedossa	215
lingala	37
unkari	23
kurdi	22
suahili	20
japani	19
tanska	19
amhara	18
khmer, kambodza	18
norja	15
ukraina	13
hollanti	10
galla, afan oromo, oromo	9
islanti	9
latvia, lätti	9
igbo	8
indonesia, bahasa indonesia	6
bulgaria	5
ruanda, kinjaruanda, njaruanda	5
twi	5
muut	62

	Jäseniä
Ryhmä 3	332098
suomi	306120
ruotsi	23855
venäjä	1180
viro, eesti	541
kiina	156
saksa	125
arabia	56
saame, lappi	36
persia, nykypersia, farsi	17
turkki	12

Helsingin kaupunki: Helsingin tilastollinen vuosikirja 2019, Otavan kirjapaino 2019, sivu 38:

2.6

Väestö äidinkielen ja iän mukaan 1.1.2019

Befolkning enligt modersmål och ålder

Population by language and age

Äidinkieli • Modersmål	Yhteensä • Totalt	Ika • Ålder								
		0-6	7-15	16-17	18-29	30-44	45-64	65-74	75-84	85-
Yhteensä • Totalt	648 042	45 799	52 253	10 474	119 535	157 750	151 928	63 695	32 946	13 662
suomi • finska	509 617	33 026	38 892	7 853	91 207	116 957	124 152	56 360	29 179	11 991
ruotsi • svenska	36 533	3 212	3 334	651	7 209	6 928	6 847	4 156	2 750	1 446
venäjä • ryska	18 506	1 190	1 659	343	3 197	5 496	4 934	1 200	390	97
eesti, viro • estniska	11 100	641	897	189	1 606	3 288	3 876	456	126	21
somali	10 837	2 035	2 012	448	2 895	2 051	1 220	125	40	11
arabia • arabiska	7 465	939	1 184	150	1 449	2 217	1 345	136	43	-
englanti • engelska	6 726	562	424	72	1 289	2 720	1 335	232	78	14
kiina • kinesiska	3 671	300	179	49	877	1 466	714	67	17	-
kurdi	3 537	490	481	80	739	1 173	517	43	11	-
espanja • spaniska	2 916	134	134	25	525	1 464	530	81	19	-
persia, farsi • persiska	2 880	348	287	71	792	871	419	61	25	6
vietnam	2 414	131	150	37	1 177	529	339	30	18	-
ranska • franska	1 781	155	134	23	368	682	350	51	14	-
turkki • turkiska	1 798	135	128	30	306	637	476	52	21	13
saksa • tyska	1 703	101	88	13	303	731	300	95	57	15
nepali	1 748	181	125	35	652	656	99	-	-	-
bengali	1 462	194	168	33	332	507	222	5	-	-
albania	1 471	208	189	40	352	425	233	20	-	-
thai	1 316	39	91	31	231	526	383	11	-	-
italia • italienska	1 065	50	35	6	231	499	197	28	14	5
tagalog, pilipino	1 047	53	81	13	196	458	224	15	6	-
portugali • portugisiska	1 021	69	66	11	228	491	147	7	-	-
urdu	816	100	79	17	180	307	120	10	-	-
puola • polska	756	34	29	-	156	328	140	54	12	-
muu ja tuntematon • övrigt och okänt	15 856	1 472	1 407	252	3 038	6 343	2 809	400	113	22
	%									
Yhteensä • Totalt	100	7,1	8,1	1,6	18,4	24,3	23,4	9,8	5,1	2,1
suomi • finska	100	6,5	7,6	1,5	17,9	22,9	24,4	11,1	5,7	2,4
ruotsi • svenska	100	8,8	9,1	1,8	19,7	19,0	18,7	11,4	7,5	4,0
venäjä • ryska	100	6,4	9,0	1,9	17,3	29,7	26,7	6,5	2,1	0,5
eesti, viro • estniska	100	5,8	8,1	1,7	14,5	29,6	34,9	4,1	1,1	0,2
somali	100	18,8	18,6	4,1	26,7	18,9	11,3	1,2	0,4	0,1
englanti • engelska	100	12,6	15,9	2,0	19,4	29,7	18,0	1,8	0,6	-
arabia • arabiska	100	8,4	6,3	1,1	19,2	40,4	19,8	3,4	1,2	0,2
kiina • kinesiska	100	8,2	4,9	1,3	23,9	39,9	19,4	1,8	0,5	-
kurdi	100	13,9	13,6	2,3	20,9	33,2	14,6	1,2	0,3	-
espanja • spaniska	100	4,6	4,6	0,9	18,0	50,2	18,2	2,8	0,7	-
persia, farsi • persiska	100	12,1	10,0	2,5	27,5	30,2	14,5	2,1	0,9	0,2
vietnam	100	5,4	6,2	1,5	48,8	21,9	14,0	1,2	0,7	-
saksa • tyska	100	8,7	7,5	1,3	20,7	38,3	19,7	2,9	0,8	-
ranska • franska	100	7,5	7,1	1,7	17,0	35,4	26,5	2,9	1,2	0,7
turkki • turkiska	100	5,9	5,2	0,8	17,8	42,9	17,6	5,6	3,3	0,9
nepali	100	10,4	7,2	2,0	37,3	37,5	5,7	-	-	-
albania	100	13,3	11,5	2,3	22,7	34,7	15,2	0,3	-	-
thai	100	14,1	12,8	2,7	23,9	28,9	15,8	1,4	-	-
bengali	100	3,0	6,9	2,4	17,6	40,0	29,1	0,8	-	-
italia • italienska	100	4,7	3,3	0,6	21,7	46,9	18,5	2,6	1,3	0,5
portugali • portugisiska	100	5,1	7,7	1,2	18,7	43,7	21,4	1,4	0,6	-
tagalog, pilipino	100	6,8	6,5	1,1	22,3	48,1	14,4	0,7	-	-
urdu	100	12,3	9,7	2,1	22,1	37,6	14,7	1,2	-	-
puola • polska	100	4,5	3,8	-	20,6	43,4	18,5	7,1	1,6	-
muu ja tuntematon • övrigt och okänt	100	9,3	8,9	1,6	19,2	40,0	17,7	2,5	0,7	0,1

Huom. - = Tapauksia on vähemmän kuin 5. • Anm. Antalet fall är mindre än 5.

Lähde: Tilastokeskus.
Källa: Statistiska centralen.